

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง อยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยบนพื้นฐานวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม แนวทางปฏิรูปการศึกษานี้ นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตและการปฏิรูประบบวัดผล ที่เน้นพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างชัดเจน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2539) เรื่องราวการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตให้ความสำคัญเรื่องการเรียนภาคปฏิบัติมาก ศูนย์ประสานงานปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต (2540) จึงระบุว่าให้ใช้ “PORTFOLIO” ประเมินผลการเรียน ประเมินความก้าวหน้าของทักษะปฏิบัติงาน ทักษะภาษาไทยรวมทั้งพฤติกรรม การเรียนรู้ สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2540) และสำนักทดสอบทางการศึกษา (2539) มีแนวคิดเกี่ยวกับเพิ่มสะสมงานว่าสามารถประเมินความรู้ความเข้าใจที่ซับซ้อนและทักษะการปฏิบัติได้ นอกจากนี้ จรัญ คำยัง (2540) และชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการประเมินโดยเพิ่มสะสมงาน มีความหมายต่อนักเรียนในฐานะเป็นผู้ประเมิน ซึ่งนักเรียนมีส่วนร่วมในการสะสม (Collection) จัดระบบ ข้อมูล (Organizing) และสะท้อนตนเอง (Reflection) ในเพิ่มสะสมงาน

ในการประเมินผลการเรียนแบบเก่า นั้น มีข้อบกพร่องเพราะการวัดทำได้เพียงบางส่วน จากบางตัวอย่างเท่านั้น ไม่สามารถวัดและประเมินพฤติกรรมของนักเรียนจากเนื้อหาวิชาทั้งหมดได้ค่าของตัวเลขที่ได้จากการวัด ไม่มีความหมายในตัวเอง ต้องนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนเต็ม หรือคะแนนของนักเรียนคนอื่นจึงจะมีความหมาย และสามารถแปลคะแนนได้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535) นอกจากนี้ การวัดผลแบบเก่ามีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการวัดผลไม่สามารถวัดได้โดยตรง จากความสามารถจริง ต้องกระทำโดยอ้อมคือการสร้างเครื่องมือวัด การวัดประเมินผลทางการศึกษา จะเที่ยงตรงหรือเชื่อมั่นได้ จึงขึ้นอยู่กับเครื่องมือและเทคนิคการวัดผล (สมใจฤทธิสนธิ, 2537) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, (2539) ยังพบว่า การวัดผลแบบเก่า มีความคลาดเคลื่อนจากการปฏิบัติ กล่าวคือผู้เกี่ยวข้องด้านการประเมินผลให้ความสำคัญกับการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนมาก นำผลการสอบที่สำคัญ 2 ครั้งมาตัดสินผลการเรียน

แยกการเรียนการสอนกับการวัดผลประเมินผลออกจากกัน ทำให้การประเมินผลการเรียนแบบเก่าขาดเทคนิควิธีการในการค้นหาและพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียน ขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพไม่สามารถวัดและประเมินผลพฤติกรรมด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและทักษะการปฏิบัติได้ สอดคล้องกับความเห็นของ ปฏิพัทธ์ สุวรรณสร (2539) ที่ว่าการประเมินผลแบบเก่านั้นไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างครอบคลุมถึงซึ่งทุกด้าน

ภัทรา นิคมานนท์ (2539) ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการวัดผลประเมินผลแบบเก่านั้นทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างนักเรียนเป็นผลให้นักเรียน ไม่ช่วยเหลือกัน สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2539) ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การวัดผลแบบเก่าขาดเกณฑ์ที่สำคัญคือ เจตคติและพฤติกรรมการเรียน การที่ครูใช้ข้อสอบชุดเดียวแบบเดียวกันประเมินความสามารถของนักเรียนทุกคนนั้น ไม่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งเพราะนักเรียนแต่ละคนมีภูมิหลัง และรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ที่ไม่เหมือนกัน

จากปัญหาที่พบในการประเมินผลแบบดั้งเดิม จากคุณลักษณะของการประเมินผลการเรียน โดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) และความสำคัญของการเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาพืชผัก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อสร้างแฟ้มสะสมงานวิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์ กลุ่มวิชาพืชผัก ด้วยความตระหนักว่าการอาชีวศึกษา สาขาเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537) มีความเห็นว่าเป็นการผลิตกำลังคนระดับกลางเข้าสู่งานอาชีพภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่จะพัฒนาประเทศไทยก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ การจัดการอาชีวศึกษา ประเภทวิชาเกษตรกรรม ตามโครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ได้กำหนดให้วิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์ กลุ่มวิชาพืชผัก เป็นวิชาชีพเลือกอยู่ในหมวดวิชาชีพ สัมฤทธิ์ เฟื่องจันทร์ (2537) ขวัญจิตร สันติประชา และสายัณห์ สดุดี (2536) กล่าวถึงพืชผักที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ 3 ประการ คือ เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เป็นอาชีพที่ทำรายได้สูง ใช้ระยะเวลาในการปลูกพืชผักสั้น ปลูกได้หลายครั้งในพื้นที่เดียวกัน เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมบนพื้นฐานของการเกษตร ด้วยการแปรรูปผักเพื่อบริโภคและจำหน่ายภายในประเทศ อีกทั้งผลิตเพื่อเป็นสินค้าออกทำรายได้เข้าประเทศ การสร้างแฟ้มสะสมงานวิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์ กลุ่มวิชาพืชผักนี้ ทำให้ได้เครื่องมือในการประเมินผลการเรียนภาคปฏิบัติแบบใหม่สอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตและหลักการปฏิรูประบบวัดผล

วัตถุประสงค์ของวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สร้างรูปแบบเพิ่มสะสมงานวิชาประสบการณ์และทักษะทางพีชศาสตร์กลุ่มวิชาพีชพีค สำหรับนักเรียน โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เชียงใหม่
2. ศึกษาผลการเรียนวิชาประสบการณ์และทักษะทางพีชศาสตร์กลุ่มวิชาพีชพีคของนักเรียน โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เชียงใหม่ โดยใช้เพิ่มสะสมงานของครู

ขอบเขตของวิจัย

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. ครูผู้สอนวิชาประสบการณ์และทักษะทางพีชศาสตร์กลุ่มวิชาพีชพีค โครงการปฏิรูป การศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เชียงใหม่ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540
2. นักเรียนโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาประสบการณ์และทักษะทางพีชศาสตร์ กลุ่มวิชาพีชพีค ในภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2540

ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาเรื่องการสร้างรูปแบบเพิ่มสะสมงานวิชาประสบการณ์และทักษะทาง พีชศาสตร์สำหรับนักเรียน โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เชียงใหม่ ครอบคลุมเนื้อหาและประเด็นที่ศึกษาดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาเฉพาะรายวิชาประสบการณ์และทักษะทางพีชศาสตร์ กลุ่มวิชาพีชพีคเท่านั้น
2. ศึกษาผลการเรียนของนักเรียน 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

นิยามศัพท์เฉพาะ

แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) หมายถึง แหล่งรวบรวมผลงานของนักเรียนอย่างมีจุดประสงค์ แสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ตามเกณฑ์ จากการปฏิบัติประสบการณ์ และทักษะพืชผักแสดงออกถึงความสามารถในการผลิต การจัดการ เจตคติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดเทอม โดยนักเรียนมีส่วนร่วมสำคัญในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การตัดสินให้ระดับคะแนนและสะท้อนการประเมินตนเอง

โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต หมายถึง โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่รัฐบาลให้การอุดหนุนแก่นุตรหลานเกษตรกร และชาวชนบทในภาคเกษตร ได้ศึกษาฟรีในระบบโรงเรียนซึ่งจัด โดยกรมอาชีวศึกษา กองวิทยาลัยเกษตรกรรม รับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนขยายโอกาสของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเข้าเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเกษตรศาสตร์ ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั่วประเทศ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่รายงานตัวตามโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์กลุ่มวิชาพืชผักในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่

วิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์กลุ่มวิชาพืชผัก หมายถึง วิชาเลือกกลุ่มพืชผัก เป็นวิชาภาคปฏิบัติ 7 หน่วยการเรียน กำหนดให้เรียนภาคปฏิบัติวันละ 3 ชั่วโมงทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ ถึงวันศุกร์

ครู หมายถึง ครูผู้สอนวิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์กลุ่มวิชาพืชผัก

ผลการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถของนักเรียนที่เรียนวิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์ กลุ่มวิชาพืชผัก ใน 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แฟ้มสะสมงานวิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์กลุ่มวิชาพืชผัก สำหรับนักเรียนโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่
2. ได้เครื่องมือในการประเมินผลการเรียนสำหรับวิชาประสบการณ์และทักษะทางพืชศาสตร์กลุ่มวิชาพืชผัก